

MARIBOR

Maribor je drugo največje mesto v Sloveniji. Je gospodarsko, univerzitetno, kulturno, športno in sejensko središče severovzhodnega dela države. Leži v srcu srednje Evrope, na sečišču pomembnih prometnih poti iz srednje v jugovzhodno Evropo ter iz zahodne Evrope v Panonsko nižino. Leži ob reki Dravi, na stiku petih različnih pokrajinskih enot: prometno in energetske pomembne Dravske doline, živinorejskega in turističnega Pohorja, gozdnatega in kmetijskega Kozjaka, vinogradniških in sadjarskih Slovenskih goric ter poljedelskega Dravskega polja. Mestu je ta lega odmerjala precejšnjo vlogo že v preteklosti, odmerja mu jo danes in mu jo bo bržčas še bolj v prihodnosti.

Površina Maribora je 147 km². Po podatkih popisa opravljenega 12.4.2002 je v Sloveniji 114.349 Mariborčanov, ter leži na 269,5 m nadmorske višine. Mesto se je razširilo na obe strani reke Drave. V njem se naravno stekajo sklenjene pokrajine:

- Dravska dolina med Pohorjem in Kozjakom, ki se pri Selnici raztegne v širšo individualno nižino Mariborske ravni

- Slovenske gorice, mlado terciarno gričevje iz miocenskih laporjev in peščencev

- Dravsko-Ptujsko polje, ki se v obliki velikega trikotnika kot velikanski vršaj prodnatih individualnih nanosov razteza proti Ptujju

Povprečje letnih padavin je 1050 mm; največ jih je v maju, juniju in juliju. Jesenski meseci so razmeroma suhi. Mariborsko podnebje odlikujejo sončni dnevi; na leto jih je v povprečju kar 266. Megle v Mariboru ni veliko; ob naraščanju vlažnosti in oblačnosti se pojavlja novembra in decembra.

Maribor je v slabem tisočletju doživljal vzpone in padce. Mestne pravice je dobil v 13.stoletju, v poznem srednjem veku pa je bilo mesto prisiljeno opasati z močnim obzidjem, da je zavračalo turške vojske, ki so tod rinile proti osrčju Evrope. Na Lentu, starem mestu ob Dravi, so njihovi ostanki še dobro ohranjeni.

In kako je mesto dobilo ime? Prvič ga je v nekem pismu leta 1836 zapisal pesnik

Stanko Vraz. Sestavil ga je iz osnove mar (kar pomeni vnemo, skrbnost) in pripone bor (boj) po zgledu na nemško-zahodno slovansko dvojico Brandenburg: Branibor.

Čeprav je Maribor mesto s srednjeveško tradicijo, je od njegove srednjeveške arhitekture ostalo le malo - večidel le temelji zgradb v strogem mestnem središču. Na njih so nastale nove zgradbe ali pa so bile stare docela predelane, tako da so izgubile prvotno podobo. Obdržala pa se je temeljna mestna zasnova: lijakasti prehod od gradu na Glavni trg, kamor vodijo ulice s severa, ter Koroška cesta, ki se je z Glavnega trga ravnala proti zahodnim mestnim vratom. Najstarejši in hkrati najdragocenejši arhitektonski spomenik tega območja pa tudi današnjega mesta je stolnica sv. Janeza Krstnika, prvič omenjena leta 1248. V stoletjih je privzela različne slogovne elemente in se sklenila v ubrano celoto.

Drug pomemben mariborski arhitekturni spomenik je grad pozidan proti koncu 15. stoletja. V stoletjih je iz utrdbe prerasel v plemiško bivališče, končno pa je dal zavetje pokrajinskemu muzeju. Tudi grad kaže slogovne posebnosti iz obdobja od gotike čez renesanso do rokoka, medtem ko je Rotovž na Glavnem trgu renesančni dosežek.

Najbolj srednjeveški so še ostanki židovskega geta vzhodno od Glavnega trga, del mestnega obzidja s sinagogo ter Vodni in Okrogli stolp na levem bregu. Stari notranji del mesta kaže značilne poteze baroka v nekaterih dvorih, na meščanskih hišah pa so jih prenovitve močno razobčile, kar je še posebno vidno v Gosposki ulici.

Danes je Maribor mesto z univerzo, sedežem škofije, razvito kulturno središče z gledališčem, opero in baletom, številnimi galerijami, muzeji, koncertnimi in kongresnimi dvoranami, trgovino, mednarodnim letališčem, znamenitim parkom, športno rekreativnimi objekti itd. Zato si prizadeva razviti kakovosten turizem. Ta sloni predvsem na dobrem vinu in kulinariki, dobro ohranjenem mestnem jedrom, ki odlikava podobo stoletij; gotika podaja roko renesansi, najgloblji pečat pa je mestu vtisnil barok. Utrip mesta se zrcali na mariborskih trgih in ulicah. Maribor na jugu obdaja Pohorje, s svojimi gozdovi, planjavami in smučišči. Tu je najvzhodnejši del slovenskih Alp in Maribor se ponaša z nazivom Alpsko mesto leta 2000. Na zahodu mesta se s svojimi skrivnostnimi potmi začneja Kozjak. Vinorodni mariborski griči na severu so rob slikovitih Slovenskih goric. Na vzhodu se začneja Dravsko polje in na zahodu Dravska dolina. Reka Drava, poleg gričev eden izmed pomembnih razlogov za nastanek mesta, tu priteče iz alpskega v panonski svet.

Maribor se ponaša z najstarejšo trto na svetu, ki raste že dobra štiri stoletja v starem mestnem jedru, ob Dravi, ki je močno zaznamovala življenje mesta. Stari del mesta, Lent, že dobro desetletje privlači številne obiskovalce od blizu in daleč na enega najbolj znanih evropskih poletnih festivalov. Pohorska Zlata lisica, smučarsko tekmovanje ob vstopu v novo leto, za nekaj dni metropolo slovenske Štajerske povzdigne v svetovno smučarsko središče, kamor se zgrinjajo navdušeni privrženci zimskih športov, na njegovih strmih pobočjih, ki segajo do roba mesta, pa se pomerijo najboljše smučarke sveta. Mesto ima odličen kongresni center in postaja vse bolj uveljavljeno kongresno središče.

Na gospodarskem področju je Maribor po prestrukturiranju v devetdesetih letih na pragu novega veka, v novem razvojnem ciklusu. Močan je razvoj storitvenih dejavnosti (trgovina, bančništvo, zavarovalništvo), uspešen je razmah mnogih malih in srednje velikih podjetij. Velika podjetja so se v večini primerov uspešno prestrukturirala. Vse to se odraža tudi v povečevanju zaposlenosti in zmanjševanju brezposelnosti. Maribor je pomembno

izobraževalno (samostojna univerza, široka mreža višjih, srednjih in osnovnih šol ter ustanov predšolske vzgoje), zdravstveno (največja splošna bolnišnica s kliničnimi oddelki, nova medicinska fakulteta, gosta socialna mreža), kulturno (poklicno gledališče, drama opera, balet; lutkovno gledališče, muzejska in knjižnična dejavnost, razvejena ljubiteljska kultura) in športno središče (množične prireditve, vrhunski šport in rekreativne dejavnosti) ter vse bolj zaželen turistični cilj (odmevne prireditve, zimski in letni turizem, mesto parkov, terme, vinorodni griči). Je mesto mnogih možnosti in priložnosti na številnih področjih.

Med obilico zelenja, ki krasi mesto, varuje prebivalce pred neugodnimi vplivi urbanega okolja in jim nudi možnost druženja, rekreacije in oddiha, pripisujemo parkom največji pomen. Mestna občina Maribor redno vzdržuje vse parke, ki so v javni rabi. Razprostirajo se na površini 280.000 m². Večina parkov je posebej zavarovanih in imajo status spomenikov oblikovane narave ali naravnih spomenikov. Razprostira se severno od mestnega jedra na površini okrog 5ha in ga sestavljajo Mestni park, Kalvarija, Trije ribniki in Piramida. Medtem ko so južna pobočja Kalvarije in Piramide obdelana z vinogradi, so ostale površine pretežno gozd, deloma travnik, potoki in ribniki. Govorimo o sožitju treh krajinskih elementov. Mestni park je nastajal v letih 1872-1896 ob izgonu, ki je nekoč polnil jarek mestnega obzidja. Nastal je iz obstoječih parkovnih elementov. Prvotno je bil opremljen v pozno bidermajerskem slogu s klopmi in mostički, ki so se ohranili do danes.

